Veiligheidsbeeld
IVP SVBBL 2027-2030

Auteur: Ambtelijke werkgroep IVP 2027-2030
Datum: 3 september 2026

1. Inleiding

Ter voorbereiding op het nieuwe Integraal Veiligheidsplan SVBBL 2027-2030 (hierna: IVP) is een veiligheidsanalyse uitgevoerd vanuit de methodiek **'rijker verantwoorden'[1].** Hiervoor heeft de werkgroep gesproken met de belangrijkste veiligheidspartners waaronder politie, brandweer, Openbaar Ministerie en gebruik gemaakt van de kennis, ervaring en duiding van deze professionals op de diverse veiligheidsthema's. Deze gesprekken hebben inzicht gegeven in de actuele veiligheidssituatie, de effectiviteit van de huidige aanpak en de belangrijkste opgaven en ontwikkelingen voor de komende jaren.

De kwalitatieve inzichten zijn vervolgens aangevuld en verdiept met beschikbare data door de analist van het Regionaal Informatie Knooppunt (RIK-P) van het ACT! Interventieteam. Daarbij is gebruikgemaakt van onder meer gegevens van de Parkstadmonitor[2], politie, het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad, Meld Misdaad Anoniem (M.), het Provinciaal risicoprofiel Veiligheidsregio's, Zicht op Ondermijning en Zicht op Online Criminaliteit.

Door kwalitatieve duiding en kwantitatieve gegevens in samenhang te beoordelen, is er een integraal beeld van de veiligheidssituatie ontstaan. De analyse heeft de basis gevormd voor het bepalen van de strategische veiligheidsprioriteiten en de koers voor de komende beleidsperiode.

Voor de vertaling van deze analyse naar een gezamenlijke prioritering zijn de veiligheidsvelden van de vernieuwde VNG-methode Kernbeleid Veiligheid als ordeningskader gebruikt. Deze 7 kernvelden zijn onderverdeeld in 38 sub thema's en omvatten gezamenlijk het integrale veiligheidsterrein.

[1] Rijker verantwoorden is een aanpak om niet alleen op harde cijfers te verantwoorden, maar ook op de maatschappelijke waarde en het verhaal achter het werk, die wordt aanbevolen door de VNG.

[2] De term **Parkstad Monitor** verwijst naar verschillende regionale projecten en dataplatforms in Parkstad Limburg die beleid, leefbaarheid en onderwijs meten. Dit omvat de monitor voor de Regio Deals, de resultaten van de burgeronderzoeken op Parkstad in Zicht en de specifieke monitor voor onderwijs."

Wettelijk kader:
I) Artikel 38b lid 1 van de Politiewet 2012 luidt als volgt:
"De gemeenteraad stelt ten minste eenmaal in de vier jaar de doelen vast die de gemeente op het terrein van de veiligheid nastreeft door de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening door de politie."

II) Artikel 38b lid 2 van de Politiewet 2012 luidt als volgt:
"Voorafgaand aan de vaststelling van het beleidsplan, bedoeld in artikel 39, eerste lid, hoort de burgemeester van een gemeente in het gebied waarin de regionale eenheid de politietaak uitvoert, de gemeenteraad van die gemeente over het ontwerpbeleidsplan."

2. Ontwikkelingen

Veiligheid gaat steeds minder alleen over klassieke vormen van criminaliteit en openbare orde. De samenleving wordt geconfronteerd met nieuwe en veranderende risico's, waarbij de gevolgen zich niet altijd beperken tot het veiligheidsdomein.

Digitale criminaliteit neemt in omvang, complexiteit en impact toe. Criminelen maken steeds vaker gebruik van digitale middelen voor fraude, phishing, online oplichting, ransomware en identiteitsfraude. Deze vormen van criminaliteit treffen niet alleen bedrijven en overheden, maar ook een groeiend aantal inwoners. De verdere digitalisering van de samenleving vergroot de kansen voor criminelen en vraagt om een sterke inzet op preventie, bewustwording en samenwerking tussen overheid, politie, ondernemers en maatschappelijke partners.

Daarnaast wordt het versterken van een **weerbare samenleving** steeds belangrijker. Inwoners worden geconfronteerd met uiteenlopende veiligheidsvraagstukken, zoals digitale dreigingen, ondermijning en de gevolgen van geopolitieke spanningen, crises of calamiteiten. Een weerbare samenleving kenmerkt zich door betrokken inwoners, sterke sociale netwerken en het vermogen om signalen van onveiligheid tijdig te herkennen en hier adequaat op te reageren. Het vergroten van de zelfredzaamheid, samenredzaamheid en veerkracht van inwoners draagt bij aan zowel de subjectieve als objectieve veiligheid binnen de gemeente.

Gezien deze ontwikkelingen is het noodzakelijk om digitale veiligheid en maatschappelijke weerbaarheid als belangrijke speerpunten in het IVP op te nemen. Beide thema's zullen naar verwachting de komende jaren aan belang blijven winnen en vragen om een structurele, integrale aanpak.

3. Kanttekeningen

Ten aanzien van de analyse dienen op voorhand enkele kanttekeningen te worden geplaatst. Ten eerste bij de politiecijfers. Deze cijfers hebben betrekking op wat we objectieve veiligheid noemen. Objectieve veiligheid refereert aan de feitelijke, in statistieken geregistreerde veiligheid. Ondanks dat politiecijfers vaak een indicatie geven van de omvang van de problematiek in een bepaalde gemeente, kunnen deze op diverse manieren worden beïnvloed en worden geïnterpreteerd:

- Sommige inwoners maken geen melding of doen geen aangifte van criminaliteit of overlast door een combinatie van persoonlijke, situationele, sociale en institutionele factoren, bijvoorbeeld angst en veiligheid, vertrouwen in de overheid en politie;
- Veel overlastmeldingen kunnen betrekking hebben op een relatief kleine groep personen of een beperkt aantal jeugdgroepen. Hierdoor kunnen de cijfers een groter maatschappelijk probleem suggereren dan er feitelijk sprake van is;

- Inwoners worden door politie, gemeente en overige ketenpartners actief aangespoord meldingen te blijven maken ten behoeve van dossiervorming;
- De gemeenten ontvangen ook overlastmeldingen via de gemeentelijke meldsystemen.

De cijfers over de subjectieve veiligheid komen voort uit het burgeronderzoek Parkstad 2025, waar alle vijf SVBBL-gemeenten en Kerkrade en Heerlen aan hebben deelgenomen. Bij subjectieve veiligheid gaat het om de gevoelens of de ervaring van (on)veiligheid. Onveiligheidsgevoelens kunnen sterk worden beïnvloed door de plaats waar men woont, de mate waarin men buurtproblemen ervaart en zijn mede afhankelijk van geslacht, leeftijd, gezondheid en maatschappelijke positie. Bovendien worden ze beïnvloed door plotseling voorkomende onrust veroorzakende incidenten.

4. Prioritering

Op basis van de veiligheidsanalyse worden de volgende thema's en sub thema's als prioriteit voor het IVP SVBBL 2027-2030 voorgesteld:

1. Digitale Criminaliteit	Eigen digitale systemen gemeente, Cyberincidenten en cybercrises, Online criminaliteit, Online aangejaagde ordeverstoring.
2. Jeugd en Veiligheid	Jeugdoverlast en (ondermijnende) jeugdcriminaliteit
3. Zorg en Veiligheid	Overlast van personen met onbegrepen gedrag, maatschappelijke onrust, Radicalisering en extremisme
4. Fysieke Veiligheid	Weerbare samenleving
5. Georganiseerde criminaliteit en Ondermijning	Drugscriminaliteit, Vastgoedcriminaliteit, Weerbaar bestuur

5. Onderbouwing prioritering

De voorgestelde thema's en sub thema's vormen gezamenlijk de belangrijkste veiligheidsopgaven voor de periode 2027-2030. Zij combineren:

- de grootste veiligheidsrisico's voor inwoners;
- de thema's met de hoogste maatschappelijke impact;
- de opgaven waarop gemeenten daadwerkelijk invloed kunnen uitoefenen;
- de onderwerpen waarop intensieve regionale samenwerking noodzakelijk is.

Deze focus is ook nodig omdat de beschikbare capaciteit bij gemeenten, politie en samenwerkingspartners beperkt is. Door gezamenlijk te kiezen voor een aantal duidelijke prioriteiten kunnen beschikbare mensen, expertise en middelen gerichter worden ingezet en kan meer samenhang en effectiviteit worden bereikt. De gekozen thema's bieden daarmee richting aan de gezamenlijke inzet, zonder dat dit betekent dat andere veiligheidsvraagstukken geen aandacht krijgen.

Naast de geprioriteerde (sub-)thema's blijft het veiligheidsdomein voortdurend in beweging. Maatschappelijke ontwikkelingen, nieuwe fenomenen en onverwachte gebeurtenissen kunnen gedurende de looptijd van het IVP leiden tot nieuwe veiligheidsopgaven. Daarom behouden de SVBBL-gemeenten, samen met politie, Openbaar Ministerie en veiligheidspartners, de flexibiliteit om in te spelen op actuele ontwikkelingen. De vastgestelde prioriteiten bieden hierbij richting voor de komende vier jaar, terwijl er tegelijkertijd ruimte blijft om gezamenlijk te reageren op nieuwe uitdagingen die zich gedurende de beleidsperiode aandienen.

5.1 Digitale Criminaliteit

Sub thema's: *Eigen digitale systemen gemeente, Cyberincidenten en cybercrises, Gedigitaliseerde criminaliteit, Online aangejaagde ordeverstoring.*

Digitalisering biedt kansen, maar maakt de samenleving ook afhankelijker van digitale systemen en kwetsbaarder voor misbruik en verstoring. Binnen het thema worden vier samenhangende onderdelen onderscheiden:

- Cybercrime: criminaliteit waarbij ICT-systemen doelwit en/of middel zijn, zoals ransomware, computervredebreuk en datadiefstal.
- Gedigitaliseerde criminaliteit: traditionele criminaliteit die met digitale middelen wordt uitgevoerd of versterkt, zoals phishing, bankhelpdeskfraude, beleggingsfraude en identiteitsfraude.
- Digitale weerbaarheid en continuïteit: het beschermen van gemeentelijke systemen, gegevens en dienstverlening tegen uitval, manipulatie en misbruik.
- Maatschappelijke onrust en openbare orde: online bedreiging, doxing, desinformatie en digitale mobilisatie kunnen doorwerken in de fysieke leefomgeving.

Terugblik

Het IVP SVBBL 2023-2026 benoemde digitale criminaliteit als groeiend en overkoepelend veiligheidsvraagstuk, met de nadruk op voorlichting en het vergroten van digitale weerbaarheid. Inmiddels is de informatiepositie verbeterd door politiegegevens, burgeronderzoeken en *Zicht op Online Criminaliteit* te combineren. Hierdoor is beter zicht op incidenten, aangiften, slachtofferschap en daderschap. Het effect van eerdere preventieve activiteiten is echter niet vast te stellen door het ontbreken van uniforme gegevens over bereik en effect.

Politiecijfers

De openbare politiecijfers maken onderscheid tussen **cybercrime** en **horizontale fraude**. Bij cybercrime is ICT het doelwit én het middel van het delict. Horizontale fraude is een bredere categorie van fraude tussen burgers, bedrijven of financiële instellingen, waaronder vormen van fraude die met digitale middelen kunnen worden gepleegd. Horizontale fraude komt in de politieregistraties aanzienlijk vaker voor dan cybercrime.

Geregistreerde cybercrime

Gemeente	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Ontwikkeling 2020-2025
Beekdaelen	23	20	21	25	19	3	**-87%**
Brunssum	12	11	17	16	10	4	**-67%**
Landgraaf	20	24	19	21	14	9	**-55%**
Simpelveld	6	8	3	8	3	5	**-17%**
Voerendaal	4	5	8	8	5	3	**-25%**
SVBBL	**65**	**68**	**68**	**78**	**51**	**24**	**-63%**

Bron: politie-open-data.

Geregistreerde horizontale fraude

Gemeente	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Ontwikkeling 2020-2025
Beekdaelen	242	241	199	152	191	163	-33%
Brunssum	207	183	127	137	155	164	-21%
Landgraaf	246	231	185	210	229	145	-41%
Simpelveld	66	63	46	57	53	55	-17%
Voerendaal	77	87	71	40	67	63	-18%
SVBBL	838	805	628	596	695	590	-30%

Bron: politie-open-data.

Samenvattend beeld politieregistraties

Indicator	2020	Hoogste niveau	2025	Ontwikkeling 2020-2025
Cybercrime	65	78 in 2023	24	-63%
Horizontale fraude	838	838 in 2020	590	-30%

Bron: politie-open-data.

De politieregistraties laten daarmee op langere termijn een afname zien van zowel cybercrime als horizontale fraude. Tegelijk blijft horizontale fraude in absolute omvang een veel grotere geregistreerde categorie. De schommelingen per jaar en gemeente laten ook zien dat de ontwikkeling niet overal gelijk verloopt.

Zicht op Online Criminaliteit

De gegevens uit *Zicht op Online Criminaliteit* vullen de politiecijfers aan, maar zijn niet één op één vergelijkbaar. Politiecijfers tonen geregistreerde incidenten, terwijl *Zicht op Online Criminaliteit* het aandeel inwoners weergeeft waarop een aangifte betrekking heeft. Ook verschillen de categorieën. De bronnen moeten daarom afzonderlijk worden geïnterpreteerd.

Zicht op Online Criminaliteit onderscheidt **fraude in online handel** en **overige online criminaliteit**. Tussen 2021 en 2025 is bij fraude in online handel geen duidelijke trend zichtbaar. Bij overige online criminaliteit is ten opzichte van 2021 overwegend een daling te zien.

De cijfers uit Zicht op Online Criminaliteit zijn gebaseerd op de bevolking van 12 jaar en ouder. Deze leeftijdsgrens sluit aan bij gangbare veiligheids- en criminaliteitsstatistieken en bij de leeftijd waarop jongeren in Nederland strafrechtelijk verantwoordelijk kunnen worden gehouden. Hierdoor zijn de percentages beter vergelijkbaar met andere politie- en criminaliteitsgegevens. Om het percentage aangiften online criminaliteit ten opzichte van de bevolking te berekenen is de bevolking gebaseerd op personen die in het desbetreffende jaar 12 jaar waren en die ingeschreven stonden bij een Nederlandse gemeente.

Fraude in online handel

Gemeente	2021	2022	2023	2024	2025
Simpelveld	0,3%	0,2%	0,4%	0,3%	0,3%
Voerendaal	0,4%	0,4%	0,2%	0,4%	0,3%
Beekdaelen	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%
Brunssum	0,4%	0,3%	0,4%	0,3%	0,3%
Landgraaf	0,3%	0,3%	0,4%	0,4%	0,2%
Limburg	**0,3%**	**0,3%**	**0,3%**	**0,3%**	**0,3%**
Nederland	**0,3%**	**0,3%**	**0,3%**	**0,3%**	**0,3%**

Overige online criminaliteit

Gemeente	2021	2022	2023	2024	2025
Simpelveld	0,5%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%
Voerendaal	0,5%	0,3%	0,2%	0,3%	0,3%
Beekdaelen	0,4%	0,4%	0,3%	0,4%	0,3%
Brunssum	0,4%	0,3%	0,2%	0,3%	0,4%
Landgraaf	0,5%	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%
Limburg	**0,5%**	**0,4%**	**0,4%**	**0,3%**	**0,3%**
Nederland	**0,5%**	**0,4%**	**0,4%**	**0,3%**	**0,3%**

Bron: Zicht op Online Criminaliteit.

Zicht op Online Criminaliteit bevat ook regionale cijfers over mensen die tussen 2020 en 2024 **verdacht zijn geweest van een online delict**. Deze cijfers laten zien dat ook binnen de SVBBL-gemeenten verdachten van online delicten wonen. Zij geven geen inzicht in het aantal delicten per verdachte, de ernst van de feiten of de locatie van de slachtoffers.

Verdachten van online delicten, 2020-2024

Gemeente	Aandeel inwoners van 12 jaar en ouder	Afgerond aantal verdachten
Simpelveld	**0,1%**	**10**
Voerendaal	**0,1%**	**15**
Beekdaelen	**0,1%**	**30**
Brunssum	**0,1%**	**30**
Landgraaf	**0,1%**	**50**

Bron: Zicht op Online Criminaliteit.

De hierboven beschreven cijfers geven een beeld van de algemene omvang van online criminaliteit, maar zeggen minder over verschillen tussen doelgroepen. Onderzoek laat zien dat online criminaliteit zich op verschillende manieren manifesteert tussen leeftijdsgroepen. Jongeren hebben relatief vaker te maken met online bedreiging, intimidatie, hacken en criminele online beïnvloeding, terwijl volwassenen vaker slachtoffer worden van online fraude. Dit vraagt om een aanpak die aansluit bij de specifieke risico's van verschillende leeftijdsgroepen.

Fraudeschade

De door Zicht op Online Criminaliteit gebruikte gegevens van de Nederlandse Vereniging van Banken geven inzicht in de landelijke schade van vier vormen van fraude. De gegevens worden aangeleverd door ABN AMRO, ING, Rabobank en ASN Bank. De schade wordt toegerekend aan de onderliggende fraudevorm. Bij bankhelpdeskfraude kan de geregistreerde schade bijvoorbeeld bestaan uit overboekingen, geldopnames en aankopen die binnen dezelfde fraudezaak zijn verricht.

Geregistreerde landelijke fraudeschade

Type fraude	2021	2022	2023	2024	2025
Bankhelpdeskfraude	€ 47,6 mln.	€ 50,9 mln.	€ 28,2 mln.	€ 22,7 mln.	€ 25,8 mln.
Phishing	€ 10,8 mln.	€ 3,6 mln.	€ 0,6 mln.	€ 0,8 mln.	€ 2,6 mln.
Card-not-presentfraude	€ 2,2 mln.	€ 3,6 mln.	€ 3,0 mln.	€ 2,6 mln.	€ 2,7 mln.
Fraude met gestolen of verloren betaalpas	€ 1,9 mln.	€ 2,8 mln.	€ 4,2 mln.	€ 3,1 mln.	€ 3,8 mln.
Totaal vier fraudevormen	€ 62,6 mln.	€ 60,8 mln.	€ 35,9 mln.	€ 29,3 mln.	€ 34,9 mln.

Bron: Nederlandse Vereniging van Banken.

De totale geregistreerde schade binnen deze vier fraudevormen daalde van € 62,6 miljoen in 2021 naar € 29,3 miljoen in 2024. In 2025 steeg de schade vervolgens weer naar € 34,9 miljoen, een toename van ongeveer 19% ten opzichte van 2024. Het niveau in 2025 ligt nog wel ongeveer 44% lager dan in 2021.

Deze bedragen zijn landelijke cijfers van vier banken en kunnen niet worden vertaald naar een schadebedrag voor SVBBL. Zij geven wel context bij de financiële gevolgen van verschillende fraudevormen en laten zien dat een daling op langere termijn kan samengaan met een hernieuwde stijging in het meest recente jaar.

Burgeronderzoek

Het burgeronderzoek laat zien dat het zelfgerapporteerde slachtofferschap van online criminaliteit tussen 2023 en 2025 in alle vijf SVBBL-gemeenten is afgenomen, het sterkst in Voerendaal en Brunssum. Zowel het burgeronderzoek als *Zicht op Online Criminaliteit* laten overwegend een daling zien. De bronnen meten echter verschillende aspecten en kunnen daarom niet rechtstreeks worden vergeleken of gebruikt om een daling van de totale omvang van online criminaliteit vast te stellen. Het burgeronderzoek meet zelfgerapporteerd slachtofferschap, terwijl de gegevens uit Zicht op Online Criminaliteit betrekking hebben op aangiften. Daarnaast kan de gehanteerde afbakening van online criminaliteit tussen de bronnen verschillen.

Zelfgerapporteerd slachtofferschap online criminaliteit

Gemeente	2023	2025	Ontwikkeling
Beekdaelen	14%	10%	-4 procentpunt
Brunssum	17%	9%	-8 procentpunt
Landgraaf	16%	10%	-6 procentpunt
Simpelveld	17%	10%	-7 procentpunt
Voerendaal	15%	6%	-9 procentpunt

Bron: Burgeronderzoek 2025.

Conclusie
Hoewel de beschikbare cijfers overwegend een dalende ontwikkeling laten zien, blijven online criminaliteit en fraude een substantiële opgave. Het verschil tussen geregistreerde aangiften en daadwerkelijk slachtofferschap, de aanwezigheid van lokaal daderschap en de blijvende financiële en maatschappelijke impact laten zien dat de problematiek niet volledig zichtbaar is in de registraties. De toenemende afhankelijkheid van digitale systemen vergroot bovendien de kwetsbaarheid van inwoners, bedrijven en overheid. Daarnaast maakt de ontwikkeling van AI het mogelijk om op een nog geloofwaardigere manier mensen te misleiden of om digitale toepassingen te ontwikkelen zonder al te veel digitale vaardigheden en tijdsinvesteringen.

Voortzetting en verbreding van Digitale criminaliteit en digitale veiligheid als prioriteit blijft daarom noodzakelijk, met aandacht voor preventie, bewustwording, digitale weerbaarheid en het vroegtijdig signaleren van nieuwe ontwikkelingen.

5.2 Jeugd en Veiligheid

Sub thema: Jeugdoverlast en (ondermijnende) jeugdcriminaliteit

Terugblik

Binnen het vorige IVP SVBBL 2023-2026 was Jeugd en Veiligheid een prioriteit vanwege jeugdoverlast, problematische jeugdgroepen en zorgen over de betrokkenheid van jongeren bij ondermijnende criminaliteit. De aanpak was gericht op contact met jongeren, vroegsignalering, maatwerk en regionale samenwerking.

Politiecijfers

Tussen 2020 en 2025 daalde het aantal politiemeldingen overlast jeugd (E35: *iedere melding van mogelijke overlast van jeugd*) van 846 naar 404. Na een dieptepunt in 2024 nam het aantal in 2025 weer toe, vooral in Brunssum en Landgraaf. De ontwikkeling verschilt per gemeente en locatie. De meldingen geven vooral inzicht in **geregistreerde jeugd overlast** en niet direct in het aantal betrokken jongeren of de ernst van het gedrag. Jongeren bewegen bovendien gemakkelijk en snel over gemeentegrenzen en maatregelen kunnen leiden tot verplaatsing van overlast.

De geregistreerde jeugdoverlast is sinds 2020 sterk afgenomen:

Gemeente	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Ontwikkeling 2020-2025
Beekdaelen	213	186	122	80	87	81	**-62%**
Brunssum	336	341	193	137	73	150	**-55%**
Landgraaf	231	217	148	121	115	146	**-37%**
Simpelveld	33	30	37	26	11	18	**-45%**
Voerendaal	33	39	24	6	16	9	**-73%**
SVBBL	**846**	**813**	**524**	**370**	**302**	**404**	**-52%**

Bron: politie-open-data, maatschappelijke klasse E35 *Melding overlast jeugd*.

Burgeronderzoek

Naast politieregistraties geeft het burgeronderzoek inzicht in de mate waarin inwoners overlast ervaren van groepen jongeren. In onderstaande tabel zijn de antwoorden **'vaak'** en **'soms'** samengevoegd. Daarmee wordt het aandeel inwoners weergegeven dat aangeeft in enige mate overlast van groepen jongeren te ervaren.

Inwoners die vaak of soms overlast ervaren van groepen jongeren

Gemeente	2021	2023	2025	Ontwikkeling 2021-2025
Beekdaelen	38%	28%	32%	-6 procentpunt
Brunssum	46%	47%	39%	-7 procentpunt
Landgraaf	49%	40%	46%	-3 procentpunt
Simpelveld	30%	30%	35%	+5 procentpunt
Voerendaal	30%	24%	28%	-2 procentpunt

Bron: Burgeronderzoek, Frequentie overlast van groepen jongeren.

Het burgeronderzoek ondersteunt dus het beeld van een verbetering ten opzichte van de uitgangssituatie rond 2021, maar laat tegelijkertijd zien dat deze verbetering in de meest recente periode niet overal doorzet.

De geregistreerde jeugdoverlast binnen SVBBL is sinds 2020-2021 sterk afgenomen. Ook ervaren inwoners in vier van de vijf gemeenten minder jeugdoverlast dan in 2021. Tegelijkertijd nam het aantal politiemeldingen in 2025 weer toe, vooral in Brunssum en Landgraaf. Jeugdgroepen bewegen bovendien tussen gemeenten en locaties. Dit beeld zien we ook terug bij onze (stedelijke) buurgemeenten Heerlen en Kerkrade.

Hoewel de geregistreerde jeugdoverlast is afgenomen, signaleren professionals dat een kleinere groep jongeren betrokken raakt bij ernstigere en minder zichtbare vormen van criminaliteit, waaronder geweld, drugscriminaliteit, wapenbezit en digitale beïnvloeding. Deze ontwikkelingen laten zich slechts beperkt aflezen uit reguliere overlastcijfers. De omvang en ontwikkeling ervan kunnen met de beschikbare gegevens nog onvoldoende worden vastgesteld

Conclusie
Het behouden van de bereikte daling, het vroeg herkennen van risicovolle ontwikkelingen en het voorkomen van doorgroei naar ernstige of ondermijnende criminaliteit rechtvaardigen daarom voortzetting van Jeugd en Veiligheid als prioriteit.

4.3 Zorg en Veiligheid

Sub thema's: Overlast van personen met onbegrepen gedrag, maatschappelijke onrust, Radicalisering en extremisme

Terugblik

Het IVP SVBBL 2023-2026 richtte zich binnen Zorg en Veiligheid op het versterken van de samenwerking met ketenpartners, het verbeteren van de persoonsgerichte aanpak en het voortzetten van de nazorg aan ex-gedetineerden. Sindsdien is de regionale samenwerkingsstructuur verder ontwikkeld en vervult het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad een centrale rol bij complexe casuïstiek.

De stijging van het aantal meldingen aan het Zorg- en Veiligheidshuis en de blijvende knelpunten rond beschikbaarheid van zorg, doorlooptijden, informatie-uitwisseling en eigenaarschap laten echter zien dat samenwerking als structuur niet automatisch leidt tot tijdige en duurzame oplossingen. Het effect van het vorige beleid kan bovendien onvoldoende worden vastgesteld, omdat gegevens over unieke personen, herhaalde meldingen, doorlooptijden en resultaten van de persoonsgerichte aanpak niet volledig beschikbaar zijn.

Cijfers van het Zorg- en Veiligheidshuis

De cijfers van het Zorg- en Veiligheidshuis geven inzicht in de meldingen vanuit de SVBBL-gemeenten en de wijze waarop deze zijn opgevolgd.

SVBBL Zorg- en Veiligheidshuis	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026 t/m juli
Ontvangen meldingen	136	257	403	345	322	387	450	326
Herhaalde meldingen	29	49	102	95	35	0	46	92
Doorgezet naar procesregisseur	33	51	138	114	53	13	24	4
Doorgezet naar betrokken hulpverlening	21	55	147	122	80	162	150	107
Nog niet betrokken hulpverlening ingeschakeld	12	11	26	12	31	18	49	54

Bron: openbaar dashboard Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad, bewerking SVBBL.

Kanttekening: Het ontbreken van herhaalde meldingen in 2024 valt op, maar kan door registratie- of definitieverschillen zijn veroorzaakt en is zonder aanvullende informatie niet te duiden. Het aantal meldingen steeg van 136 in 2019 naar 450 in 2025. In 2026 waren tot en met juli al 326 meldingen ontvangen. Dit wijst op een toenemend beroep op het Zorg- en Veiligheidshuis en de hulpverlening. De cijfers zeggen echter niet direct iets over de ernst of complexiteit van de problematiek; ook registratie, aanmeldcriteria en bekendheid met het meldpunt kunnen de ontwikkeling beïnvloeden.

Politiecijfers

Personen met onbegrepen gedrag vormen geen homogene groep. Het kan gaan om mensen met psychische problematiek, verslaving, dementie, een verstandelijke beperking, verwaarlozing of een combinatie van problemen. Niet iedere persoon met onbegrepen gedrag veroorzaakt overlast of vormt een veiligheidsrisico. Het aantal politiemeldingen dat betrekking heeft op het zorg en veiligheidsdomein is aanzienlijk, circa 65% van het totaal.

De politie registreert incidenten in deze categorie onder de maatschappelijke klasse **E33 Overlast door verward persoon**. Deze registraties geven inzicht in het aantal incidenten, niet in het aantal unieke personen. Een relatief kleine groep personen kan door herhaalde incidenten een groot deel van de registraties veroorzaken. De registratie is bovendien geen medische diagnose, maar een kwalificatie die de politie aan een incident geeft.

Gemeente	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Ontwikkeling 2020-2025
Beekdaelen	155	203	155	177	208	204	**+32%**
Brunssum	197	286	251	239	306	306	**+55%**
Landgraaf	259	243	192	220	300	189	**-27%**
Simpelveld	45	31	39	27	29	31	**-31%**
Voerendaal	31	28	25	66	48	44	**+42%**
SVBBL	**687**	**791**	**662**	**729**	**891**	**774**	**+13%**

Bron: Politie Open Data, maatschappelijke klasse E33 Overlast door verward persoon.

De cijfers laten zien dat de geregistreerde overlast door personen met onbegrepen gedrag binnen SVBBL structureel fluctueert. Er is geen sprake van een jaarlijkse stijging in iedere gemeente, maar het regionale niveau lag in 2025 wel hoger dan in 2020. De piek in 2024 en de verschillen tussen gemeenten maken duidelijk dat lokale omstandigheden en mogelijke veranderingen in registratie of aanpak een belangrijke rol kunnen spelen.
Gesprekken met professionals omschrijven dat de politie regelmatig wordt ingezet in situaties waarin zorg meerwaarde heeft. Als knelpunten werden onder meer beperkte beschikbaarheid van hulpverlening buiten kantooruren, wachttijden bij beoordeling en vervoer en onvoldoende regie bij niet-acute maar wel zorgwekkende situaties genoemd.

Beleving door inwoners

Maatschappelijke onrust, radicalisering en extremisme kunnen ontstaan door polarisatie, wantrouwen, desinformatie of ideologische overtuigingen. Alleen wanneer sprake is van concrete veiligheidsrisico's, strafbare feiten, intimidatie of openbare-ordeverstoring ontstaat een veiligheidsvraagstuk.

De omvang is lastig cijfermatig vast te stellen. Het aantal casussen is beperkt, signalen worden niet altijd herkend en complexe casussen kunnen langdurig veel inzet vragen. De aanpak richt zich daarom op vroegsignalering, risico-inschatting, regie en specialistische kennis. Sinds 1 juli 2025 biedt de Wet gegevensverwerking persoonsgerichte aanpak radicalisering en terroristische activiteiten hiervoor een wettelijke basis. Het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad voert de procesregie.

Conclusie

Zorg en Veiligheid blijft een relevante prioriteit vanwege het omvangrijke en complexe beroep op gemeenten, politie, hulpverlening en het Zorg- en Veiligheidshuis. Het aantal ontvangen meldingen bij het Zorg- en Veiligheidshuis is in de afgelopen jaren toegenomen en ligt in 2026 tot en met juli al dicht bij het niveau van eerdere volledige jaren. Daarbij valt vooral het aantal herhaalde meldingen en meldingen zonder reeds betrokken hulpverlening op.
De regionale samenwerking is verder ontwikkeld, maar knelpunten rond capaciteit, beschikbaarheid, doorlooptijden, informatie-uitwisseling en eigenaarschap blijven bestaan. Juist bij terugkerende of complexe problematiek kan vertraging ertoe leiden dat situaties escaleren of opnieuw bij politie en gemeente terechtkomen.

Dat Zorg en Veiligheid als prioriteit wordt aangemerkt is mede gelegen in de omvang van de inzet die deze problematiek vraagt. Met circa 65% van de politiemeldingen die hiermee verband houden, legt dit onderwerp een substantieel beslag op de beschikbare capaciteit van politie en ketenpartners. Dit vergroot het risico dat de aanpak van andere veiligheidsvraagstukken onder druk komt te staan.

Maatschappelijke onrust en radicalisering zijn cijfermatig minder omvangrijk. De potentiële impact en de benodigde inzet per casus kunnen echter groot zijn. De prioriteit wordt daarom niet alleen onderbouwd door aantallen, maar ook door de complexiteit, mogelijke veiligheidsrisico's en afhankelijkheid van gespecialiseerde samenwerking.

4.4 Fysieke Veiligheid

Sub thema: Weerbare samenleving

Terugblik

Fysieke Veiligheid was in het IVP SVBBL 2023-2026 geen afzonderlijke prioriteit en kende daarom geen specifieke doelstellingen of meetbare resultaten. Het thema was regulier geborgd binnen de lokale en regionale crisisstructuren. Wel maakte de vorige beleidsperiode duidelijk dat gemeenten niet alleen voorbereid moeten zijn op acute rampen en crisis, maar ook op langdurige crises. De coronapandemie, de hoogwaterramp en de Oekraïnecrisis onderstreepten het belang van bestuurlijke coördinatie, gemeentelijke continuïteit en samenwerking met maatschappelijke partners. Voor de nieuwe beleidsperiode wordt het thema fysieke veiligheid, waaronder maatschappelijke weerbaarheid daarom geprioriteerd. Tegelijkertijd blijft de opgave omvangrijk en complex en vraagt zij om duidelijke prioriteiten, structurele borging en voldoende capaciteit om de beoogde resultaten te realiseren.

Provinciaal risicoprofiel

Het provinciaal risicoprofiel beschrijft risico's met een regionale impact en kan niet zonder lokale duiding rechtstreeks aan de SVBBL-gemeenten worden gekoppeld.
Voor Limburg zijn onder meer extreem weer, overstromingen, natuurbrand, grote branden, gevaarlijke stoffen, ziektegolven en uitval van vitale voorzieningen relevant. Klimaatverandering en de toenemende afhankelijkheid van elektriciteit, water, telecom en ICT vergroten daarbij de kwetsbaarheid en kans op keteneffecten. Door de ligging en belangrijke transportverbindingen zijn ook grensoverschrijdende incidenten relevant. Samenwerking en informatie-uitwisseling met België en Duitsland zijn daarom belangrijk.

Het profiel onderstreept dat risico's steeds meer regionaal, veranderlijk en onderling verbonden zijn. Een lokale vertaling, in de vorm van het Dynamisch Brandweerrisicoprofiel, is nodig om per gemeente de belangrijkste risico's en kwetsbaarheden te bepalen.

Beleving door inwoners

Het Burgeronderzoek bevat een schaalscore voor ervaren zelfredzaamheid, gebaseerd op stellingen over dagelijkse verzorging, het zelfstandig voeren van een huishouden, rondkomen met inkomen, zelfstandig reizen naar bekenden en het zich in algemene zin kunnen redden zonder hulp. De schaal loopt van 0, zeer laag, tot 10, zeer hoog.

Gemeente	Zelfredzaamheid
Beekdaelen	8,7
Brunssum	8,5
Landgraaf	8,7
Simpelveld	8,7
Voerendaal	8,7

Bron: Burgeronderzoek, gerapporteerde zelfredzaamheid.

Respondenten beoordelen hun algemene zelfredzaamheid hoog. Dit geeft een positieve uitgangspositie, maar zegt niet direct iets over **crisisweerbaarheid**. De scores gaan vooral over dagelijks functioneren. Voor crisisweerbaarheid is ook inzicht nodig in risicobewustzijn, voorbereiding, handelingsmogelijkheden en sociale netwerken.

Onderzoek van onderzoeksbureau Invior, uitgevoerd in opdracht van de veiligheidsregio's Limburg-Noord en Zuid-Limburg, laat zien dat veel Limburgers zich zorgen maken over weerbaarheidsvraagstukken. De grootste zorgen hebben betrekking op langdurige uitval van elektriciteit (55%) en drinkwater (32%). Ook terrorisme en extreem geweld (26%), een grootschalige cyberaanval (26%) en langdurige uitval van informatie- en communicatiesystemen (24%) worden regelmatig genoemd.

Tegelijkertijd blijkt dat een aanzienlijk deel van de inwoners al nadenkt over de eigen voorbereiding op noodsituaties. Op basis van de antwoordcategorieën vaak, regelmatig en af en toe geeft 66% van de respondenten aan bezig te zijn met een noodpakket en 50% met een noodplan. Hoewel de bewustwording toeneemt, zien de veiligheidsregio's nog ruimte om de maatschappelijke weerbaarheid verder te versterken.

Verminderd zelfredzame inwoners

Ondanks de hoge gemiddelde zelfredzaamheid blijft aandacht nodig voor inwoners die tijdens een crisis beperkt zelfstandig kunnen handelen. Gemiddelden kunnen verschillen tussen groepen en individuele kwetsbaarheden verhullen. Vergrijzing en meer eenpersoonshuishoudens/ ouderen die langer thuis blijven wonen kunnen de zelfredzaamheid en brandveiligheid beïnvloeden. Ook taalbarrières en beperkte toegang tot informatie spelen een rol. Kwetsbaarheid beperkt zich bovendien niet tot zorginstellingen, maar komt ook voor bij inwoners die zelfstandig wonen.

Crisisbeheersing en gemeentelijke continuïteit

Hedendaagse crises kunnen meerdere beleidsterreinen en organisaties tegelijk raken. Zo kunnen klimaatincidenten, cyberaanvallen en ziektegolf leiden tot uitval van infrastructuur, communicatie, dienstverlening of personeel.

Dit vraagt van gemeenten naast deelname aan de regionale crisisorganisatie ook aandacht voor de continuïteit van de eigen dienstverlening, inclusief het prioriteren van essentiële processen bij uitval van personeel, ICT, gebouwen of nutsvoorzieningen.

Conclusie
Het provinciaal risicoprofiel laat zien dat het risicobeeld breder en dynamischer wordt. Klimaatverandering, energietransitie, digitalisering, vergrijzing en internationale ontwikkelingen beïnvloeden zowel het ontstaan van crises als de manier waarop de samenleving daarop kan reageren.
De hoge zelfredzaamheidsscores uit het burgeronderzoek zijn positief, maar bieden onvoldoende informatie over crisisvoorbereiding. Daarmee ontbreekt nog zicht op de mate waarin inwoners daadwerkelijk voorbereid zijn op langdurige uitval, waarschuwingen begrijpen, zelfstandig kunnen handelen en anderen kunnen helpen.
De prioritering wordt daarom niet uitsluitend onderbouwd door een aantoonbare stijging van incidenten. De aanleiding ligt vooral in de veranderende aard van de risico's, de onderlinge afhankelijkheid van voorzieningen en de noodzaak om naast professionele crisisbeheersing ook gemeentelijke en maatschappelijke weerbaarheid te versterken.

4.5 Georganiseerde criminaliteit en Ondermijning

Sub thema's: Drugscriminaliteit, Vastgoedcriminaliteit, Weerbaar bestuur

Terugblik

Ondermijning was binnen het IVP SVBBL 2023-2026 een prioriteit, vanwege de verwevenheid van onder- en bovenwereld en het gebruik van legale structuren voor criminaliteit. De aanpak richtte zich op gemeentelijke weerbaarheid, informatiepositie, barrières en integrale interventies. Ondermijnende criminaliteit is grotendeels verborgen. Registraties geven daarom geen volledig beeld: meer meldingen kunnen zowel wijzen op meer criminaliteit als op betere signalering en toezicht.

Sinds 2023 zijn regionale samenwerking en de bestuurlijke aanpak verder versterkt, onder meer via nieuwe informatiebronnen en het ACT! Interventieteam Parkstad. Het effect op de maatschappelijke omvang van ondermijning is echter onvoldoende vast te stellen, omdat resultaten van signalen, controles en interventies niet uniform worden geregistreerd.

Zicht op ondermijning

De gegevens van Zicht op Ondermijning geven het percentage inwoners (t.o.v. het totaal in de gemeenten) weer dat als verdachte of veroordeelde in beeld is gekomen voor een ondermijnend delict.

Gemeente	Verdacht 2022-2024	Veroordeeld 2021-2023
Simpelveld	0,3%	0,1%
Voerendaal	0,3%	0,1%
Beekdaelen	0,3%	0,1%
Brunssum	0,7%	0,3%
Landgraaf	0,5%	0,1%
Nederland	**0,4%**	**0,2%**

Bron: Zicht op Ondermijning. Voor verdachten zijn de jaren 2022-2024 samengevoegd; voor veroordeelden de jaren 2021-2023.

Vastgoed en leegstand

Woningen, bedrijfspanden en andere objecten kunnen worden misbruikt voor hennepteelt, drugsproductie, opslag, illegale bewoning of andere criminele activiteiten. Leegstand kan daarbij een kwetsbaarheid vormen, maar is op zichzelf geen aanwijzing voor ondermijning.

Gemeente	Leegstand	Langdurige leegstand	Langdurige leegstand met energieverbruik
Simpelveld	5,0%	3,2%	1,2%
Voerendaal	3,0%	1,2%	0,3%
Beekdaelen	3,0%	1,7%	0,4%
Brunssum	2,8%	1,3%	0,5%
Landgraaf	2,5%	1,2%	0,4%
Nederland	**2,6%**	**1,0%**	**0,4%**

Bron: Zicht op Ondermijning. Leegstand betreft administratieve leegstand.

Om beter zicht te krijgen op mogelijke spookbewoning is ACT! Interventieteam Parkstad in oktober 2024 gestart met bestuurlijke controles. Spookbewoning betreft woningen die administratief als leeg geregistreerd staan, maar op basis van bijvoorbeeld energieverbruik mogelijk toch worden gebruikt.

De ervaringen met de ACT!-controles bevestigen dat langdurige leegstand en mogelijk gebruik bruikbare startpunten zijn voor een bredere gebieds- of objectanalyse, maar alleen betekenis krijgen wanneer deze worden gecombineerd met fysieke controles, lokale signalen en informatie van bevoegde partners.

Risico-indicator hennepkwekerijen

Zicht op Ondermijning berekent ook welk aandeel woningen op basis van een combinatie van kenmerken in een verhoogde risicocategorie voor hennepteelt valt. Deze indicator mag nadrukkelijk niet worden gelezen als het geschatte aandeel woningen waarin daadwerkelijk hennep wordt geteeld. Volgens Zicht op Ondermijning hebben woningen in Nederland binnen de verhoogde risicocategorie 61 keer zoveel kans om een hennepkwekerij te zijn als woningen binnen de verlaagde risicocategorie. Desondanks is de kans binnen de verhoogde risicocategorie nog steeds klein: één op 128 woningen.

Gemeente	Woningen in verhoogde risicocategorie
Simpelveld	12,8%
Voerendaal	6,8%
Beekdaelen	16,2%
Brunssum	26,4%
Landgraaf	19,7%
Nederland	**16,3%**

Bron: Zicht op Ondermijning.

Drugscriminaliteit

De openbare politiecijfers laten zien dat het aantal geregistreerde incidenten rond drugshandel binnen SVBBL tussen 2023 en 2025 is toegenomen. Daarmee is drugshandel een van de duidelijkste stijgende ontwikkelingen binnen de beschikbare politiegegevens. Ook deze stijging kan niet rechtstreeks worden vertaald naar een verdubbeling van de daadwerkelijke drugshandel. Registraties kunnen worden beïnvloed door prioritering, controles, meldingen, opsporingsactiviteiten en veranderingen in registratie. De cijfers maken evenmin duidelijk of het gaat om afzonderlijke personen, locaties of criminele netwerken.

Indicator	2023	2024	2025
Drugshandel	93	175	190

Bron: politie-open-data.

RTL onderwereldkaart

RTL Nieuws publiceerde in 2026 een geactualiseerde Onderwereldkaart, waarin verschillende indicatoren worden gecombineerd om inzicht te geven in kwetsbaarheden en risico's die ondermijnende criminaliteit kunnen faciliteren. De kaart geeft daarmee geen direct beeld van de feitelijke omvang van criminaliteit, maar van omstandigheden die de kans op ondermijning kunnen vergroten.

Onderstaande tabel toont de positie van de SVBBL-gemeenten op de Onderwereldkaart in 2022 en 2026, aangevuld met de rangschikking op registraties van ondermijnende criminaliteit en kwetsbaarheden in 2026. Registraties hebben betrekking op signalen en meldingen van ondermijnende criminaliteit door inwoners en opsporingsinstanties.
Kwetsbaarheden betreffen factoren die criminelen kunnen benutten, zoals problematische schulden, risicojongeren of verminderde sociale samenhang.

Opvallend is dat de SVBBL-gemeenten over het algemeen hoger scoren op registraties van ondermijnende criminaliteit dan op kwetsbaarheden. Dit sluit aan bij het bredere beeld binnen Parkstad, waar relatief veel signalen, meldingen en registraties van ondermijnende criminaliteit worden waargenomen. Tegelijkertijd vraagt de Onderwereldkaart om een zorgvuldige interpretatie. De gehanteerde indicatoren beschrijven vooral risico's en kwetsbaarheden en geven geen rechtstreeks inzicht in de daadwerkelijke aanwezigheid van ondermijnende criminaliteit.

Gemeente	Rang 2022	Rang 2026	Registraties ondermijnende criminaliteit	Kwetsbaarheid
Simpelveld	182	190	112	240
Voerendaal	273	324	298	328
Beekdaelen	100	137	101	161
Brunssum	9	17	9	28
Landgraaf	25	35	22	49

Bron: RTL onderwereldkaart.

Conclusie
Ondermijnende criminaliteit blijft een relevante prioriteit voor SVBBL. Het grotendeels verborgen karakter maakt het onmogelijk om de omvang met één cijfer of rangschikking vast te stellen. De beschikbare gegevens laten wel zien dat binnen de gemeenten verschillende kwetsbaarheden bestaan en aanvullende analyse en alertheid nodig zijn. Daarnaast is binnen SVBBL tussen 2023 en 2025 een sterke stijging van het aantal geregistreerde incidenten rond drugshandel zichtbaar.

De stijging van geregistreerde drugshandel, het mogelijke misbruik van vastgoed en de verwevenheid van criminele activiteiten met legale structuren rechtvaardigen een blijvende inzet op signalering, preventie, bestuurlijke barrières en integrale interventies.